

Buddhistmisjonen: Misjon i grenselandet

TOR B. JØRGENSEN

Buddhistmisjonen begynte som et fargerikt og kontroversielt element i det norske misjonslandskap allerede før Karl Ludvig Reichelt ble nødt til å bryte med Det Norske Misjonsselskap og etablere sin egen organisasjon i 1926. Reichelts teologiske standpunkter og hans praktiske misjonsprogram, samt hans åpne linje i samarbeid med «liberale» teologer i Norge, kunne ikke aksepteres innenfor NMS. Reichelts misjonsteologi og bruddet med NMS inneholder mye spennende stoff. Få norske misjonærer og misjonstiltak har vært gjenstand for så stor faglig interesse som nettopp Reichelt og hans buddhistmisjon.

Organisasjonen lever fortsatt, selv om mange ting er annerledes enn i Reichelts dager. Buddhistmisjonen er på mange måter blitt mere anonym. Det ligger i sakens natur. Det er vanskelig for etterfølgere å oppnå samme oppmerksomhet som «gründere». Og det har skjedd mye på 65 år både i Kina og innenfor teologi og misjon. Det har Buddhistmisjonen fått merke. Ønsket om å trekke opp noen teologiske linjer for sitt videre arbeid og engasjement, har ført til dokumentet «Buddhistmisjonens misjonssyn – En teologisk gjennomtenkning».

Vil Buddhistmisjonen styrke sin profil som en dristig og ukonvensjonell misjon i en tid med nye missiologiske utfordringer, eller er det kontroversielle på veg ut? Norsk Tidsskrift for Misjon spør, og min konklusjon er: dokumentet gir ikke grunnlag for et entydig svar. Jeg opplever den teologiske gjennomtenkningen som et forsøk på å holde sammen synspunkter som ikke uten videre er så enkle å forene. I så måte er det nye dokumentet i tråd med Buddhistmisjonens tradisjoner. Det er mye som gleder, og mangt som oppleves som positive utfordringer til tradisjonelt norsk misjonsarbeid, samtidig som det er ansatser som virker uavklart og reiser nye spørsmål.

Det gleder for eksempel å lese de mange klare uttalelsene om misjonens formål, i formuleringer som at vitnesbyrd og dialog «bæres av

ønsket om å formidle troen på Kristus» og at det er en «legitim misjonsoppgave for Buddhistmisjonen, og en del av kirkens oppdrag, å proklamere Kristushendelsen til omvendelse, dåp og nytt liv. Dette innebærer en utvetydig fastholden på kirken som det sted Gud, gjennom ord og sakrament, gir seg tilkjenne og møtes i tilbedelse og lovsang». Liknende setninger er det mange av og de gir uttrykk for et anliggende som etter mitt skjønn er i tråd med Reichelts eget program. Det kunne gjerne ha vært formulert innenfor rammen av den organisasjon Reichelt en gang tilhørte og som undertegnede nå er med i, nemlig NMS.

Mer spenningsfylt er et av de grunnleggende teologiske synspunktene i profileringsdokumentet, nemlig den sterke understrekningen av sammenhengen mellom skapelse og frelse. Dette bryter ikke så lite med den tradisjonelle lutherske sonndring på dette feltet. Personlig synes jeg dette er spennende tanker fordi jeg tror dokumentet er ute etter et viktig poeng. En altfor rigorøs utlegning og anvendelse av luthersk teologi, fører til en forenkling av den bibelske kristologi. Kristus hører skapelsen til, om enn i foreløpig form. Her ligger stoff som utfordrer til et positivt syn på religionene, og Buddhistmisjonen har tatt konsekvensene av dette ved et utstrakt studium av religionene i Øst-Asia med tanke på økt innsikt, forståelse og dialog. Her representerer Buddhistmisjonen fortsatt et viktig supplement og en konkret utfordring til tradisjonelt norsk misjonsarbeid.

Men jeg synes nok det glipper atskillig når det gjelder å framstille det sammensatte og tvetydige i en slik kristologisk orientert forståelse av den alminnelige åpenbaring. At Kristus er i skapelsen, opphever ikke det konfliktfylte. Heller ikke tar det bort alvorret i Kristi funksjon som syndens avslører og dommer. Bibelens realistiske tale om kampen mot Satan og om fortapelsens virkelighet forsvinner nesten helt ut av bildet i Buddhistmisjonens dokument. Det lengste en kommer er en paragraf om at en ikke er «blind for at religionen kan være både demonisk, gudfiendtlig og menneskefiendtlig». Dette avsnittet virker nærmest som en påklistret parantes i det øvrige resonnement. Det motsetningsfylte og paradoksale både i skapelse og inkarnasjon, blir borte til fordel for en kristologisk monisme. Her taler profildokumentet uklart og dette får selvsagt konsekvenser for de tanker en videre gjør seg om dialog og misjon.

Når det gjelder dialog som misjonsmetode sies det mye innsiktsfullt og viktig. I utgangspunktet er jeg enig i at *dialog* ikke er et farlig og fremmed ord i misjonen. Alt sant misjonsarbeid bør være båret oppe av en dialogisk holdning. Respekt, innsikt, åpenhet, ydmykhet, vilje til å lytte, til å være selvkritisk – slike egenskaper er nødvendig for at det

skal oppstå et sant og tillitsfullt møte mellom mennesker i sin alminnelighet og mellom mennesker av forskjellig tro i særdeleshet. Det er forutsetningen for virkelig kommunikasjon, ikke minst av de viktigste spørsmålene som angår livet, døden og troen. Så langt er dokumentet ikke kontroversielt, heller ikke Buddhistmisjonens praksis. Også her vil den kunne være et verdifullt supplement til vanlig norsk misjon nettopp fordi den ønsker å nå ut til den religiøse elite. En målgruppe som ofte faller utenfor det tradisjonelle misjonsarbeidet.

Men Buddhistmisjonen ønsker tydeligvis å gå et skritt videre, selv om bildet ikke blir helt klart. Dokumentet understreker på den ene siden, slik vi tidligere har sett, at det er en legitim misjonsoppgave å proklamere Kristushendelsen til omvendelse, dåp og nytt liv, samtidig som en må ta dem som tilhører en annen religion på alvor på deres egne premisser. På den andre siden reises det avgjørende innvendinger mot en «apologetisk» og «misjonerende» dialog. Hvis en her bare advarer mot karikaturer på slik dialog, der den kristne skjuler sitt egentlige anliggende og bruker dialogen som teknikk for å manipulere andre, da er en slik advarsel betimelig. Men det aner meg at Buddhistmisjonens dokument også vil si noe mer, noe som da, etter mitt skjønn, kommer i motsetning til den klare understrekningen av proklamasjon som en legitim misjonsoppgave.

Er det mulig for en som selv har møtt Kristus, å oppgi et inderlig ønske om at andre skal få et tilsvarende møte? Dersom en har et slikt ønske, vil ikke det prege alt en sier og hele ens grunnholdning til mennesker en møter? Betyr det en manglende respekt for andres overbevisning? Jeg tror ikke det, og det gjør vel kanskje heller ikke Buddhistmisjonen ifølge det nye dokumentet. Men det antydes at misjonen skulle være villig til å «sende ut misjonærer med det oppdrag å leve i grenselandet hvor tro møter tro, i dyp tillit til gehalten i sin egen Kristustro og med stor frihet til å leve seg inn i buddhismen, og så se hva som skjer i det møtet» (min uthevning). Det heter videre: «I et slikt møte vil viktige ting kunne skje selv om det ikke er helt forutsigbart hva som vil skje og hvorledes det vil skje.» Ja, hva kan egentlig skje? Står vi her overfor noe fullstendig nytt som det ikke går an å sette ord på? Er det den åpne kristologien som i et slikt møte skal gi ny innsikt? Eventuelt hva slags innsikt? Misjonærene kan selvsagt få utvidet sin erkjenneshorison, kan få fordypet sin trosopplevelse, sin respekt for andres overbevisning osv. Men er det dette en sikter til, eller er det noe annet, mystisk, usigbart? Jeg sitter igjen med en følelse av at det er noe mer, eller i alle fall at en ikke ønsker å være tydelig på dette punkt. Det avgjørende spørsmålet blir om det egentlig kan skje noe viktigere, når alt kommer til alt, enn at en buddhist

blir omvendt til Kristus? Hvorfor kan ikke det eventuelt sies klart også som mål for en slik misjon i grenselandet?

Her synes jeg profildokumentet er uprofilert, og samtidig kontroversielt. Og kanskje er det tilsiktet. Det er vel, når alt kommer til alt, noe av eksistensberettigelsen for Buddhistmisjonen, dette å leve i et teologisk og misjonært grenseland hvor mye vil være uklart og uavklart. For oss som mener at en klarere profil er nødvendig ut fra «Kristushendelsen» og Skriftens forståelse av misjonsoppdraget, vil Buddhistmisjonen fortsatt være omfattet med kritisk interesse. Deres veg vil ikke bli vår. Det betyr ikke at vi ikke vil fortsette å motta verdifulle impulser fra Buddhistmisjonen. Deres innsikt i religionenes verden, ikke minst i Buddhismen og i nyreligiøse bevegelser med asiatisk tilsnitt og i den praktiske erfaring fra møtet mellom kristne og buddhister, vil fortsatt være til hjelp og utfordring også for annen norsk misjon.

Tor B. Jørgensen, f. 1945, cand. theol. MF 1972, misjonsprest i Japan (NMS) 1973–1989. Medialeder NMS 1989–.

The Mission to Buddhists: Mission on the boundary

Response to the policy statement of the Mission to Buddhists.